

Europa misslyckas med att kommersialisera forskning

Upsala Nya Tidning den 30 juni 2025

Forskning av professor Dean Shepherd, årets mottagare av Global Award for Entrepreneurship Research, sätter fingret på vikten av det breda entreprenörskapet – där innovation resulterar i företag i många former och inom många olika sektorer. Vi har mycket att lära av hans analyser.

Sverige och Europa har under lång tid halkat efter USA och Kina när det gäller att kommersialisera forskning. Efter Donald Trumps maktövertagande i USA framstår det som än viktigare att Sverige och Europa kan stå på egna ben och utvecklas av egen kraft. Trots en imponerande förmåga att ta fram nya patent och vetenskapliga genombrott är Europa desto sämre på att omsätta den nya kunskapen i nya och växande företag. Ekonomiska möjligheter förspills och konkurrenskraften försvagas. Samtidigt ökas resurserna till STEM-forskning (Science, Technology, Engineering, Mathematics) i hopp om att det ska sluta gapet till USA och Kina.

Mer forskning är inte fel i sig, men det kan inte lösa grundproblemet: bristen på entreprenörskap som omvandlar ny kunskap och innovation till växande företag som tar nya värdefulla varor och tjänster till marknaden. För att Sverige – och Europa – ska kunna konkurrera globalt behövs en både bredare och djupare förståelse för hur marknader fungerar och hur innovationer bäst kommersialiseras och verkligen når de rätta kunderna.

Här behövs insikter från samhällsvetenskap och humaniora för att förstå de mekanismer som styr kommersialisering, konsumentbeteenden och affärsmodeller. Likaså är det viktigt att verka för att nya företag byggs på hållbara värderingar som förmår bygga företag även efter det första innovativa genombrottet. Om vi inte förmår att integrera dessa perspektiv kommer Europa fortsätta att halka efter och förlora mark gentemot de globala jättarna.

Sverige har historiskt sett varit framgångsrikt i att utveckla företag och ta dem till en global marknad. Vi har byggt upp några av världens mest innovativa företag – från stora industrikoncerner till innovationsbaserade uppstartsbolag. Men detta skedde under en tid då entreprenörskap och innovation var brett omhuldade värden. Så är inte längre fallet. Kommersialisering och företagande var tidigare en integrerad del av universitetens verksamhet, men på senare år har akademien alltmer distanserat sig från samhället. Trots att högskolorna enligt lag är skyldiga att samverka med samhället i syfte att informera om sin verksamhet och nyttiggöra sina forskningsresultat ses det inte längre som centralt att vara en brygga mellan forskning och näringsliv.

Ny forskning visar att cirka 96 procent av jobbtillväxten i Sverige sker i företag som är yngre än tio år, primärt i företag med färre än 50 anställda. Nyföretagandet har stagnerat under det senaste decenniet, samtidigt som både genomsnittstillväxten och anställningsbenägenheten hos nystartade företag har minskat kraftigt. Trenden kan bara vändas genom att skapa ökat intresse och bättre förutsättningar för innovationsbaserat entreprenöriellt nyföretagande. Utan fortsatta satsningar på

entreprenörskap som omvandlar innovation till växande företag kommer Sverige att fortsätta tappa innovations- och konkurrenskraft.

För att vända utvecklingen måste högskolorna återigen behandla entreprenörskap som en central del av det svenska innovationssystem och inte som en sidoverksamhet. Detta kräver fortsatt intresse för och satsningar på tvärvetenskapliga utbildningar, där tekniska och medicinska kunskaper kombineras med förståelse för marknadsekonomi, beteendevetenskap och affärsutveckling. Om vi inte klarar detta kommer dagens trend där intressanta, teknikbaserade företag i ett tidigt skede köps upp av utomeuropeiska aktörer att fortsätta. Utan motverkande åtgärder kommer Sverige att fortsätta producera världsledande forskning men låta andra länder skörda frukterna av den.

Sverige behöver återigen välja att prioritera vikten av entreprenörskap och stötta de individer som har viljan och förmågan att vara med och bygga ett konkurrenskraftigt Sverige. Det kräver substantiella och väl genomtänkta politikåtgärder och fortsatt breda satsningar på högskolornas forskning och utbildningar. Nya företag byggs fortfarande av människor, och det är dessa människor vi måste ge goda förutsättningar att översätta innovation till företagande och tillväxt.

Magnus Henrekson

Alexander Ljungqvist

Lucia Naldi

Mikael Stenkula

Caroline Wigren-Kristoferson

Joakim Wincent

Ivo Zander